

Naše stanovište počas zimy v podhorí Veľkej Fatry.

FAKTORY BRZDIACE ROZVOJ PLODOVANIA V JARNOM OBDOBÍ

Úsilím každého racionálneho včelára je obhospodarovať včelstvá v období jarného rozvoja tak, aby ich mal v čase hlavnej znášky početne silné, na znášku zrelé a schopné maximálne využiť prírodou ponúkané bohaté zdroje nektáru.

Jarný rozvoj včelstiev je zložitý proces, na ktorý pôsobia rozličné faktory, a to pozitívne - napomáhajúce mohutnému rozvoju včelstiev, ako aj negatívne - jarný rozvoj brzdia, spomaľujú. Pri dnešnom intenzívnom včelárení, ktoré sa musí zameriavať aj na využívanie zdrojov znášky z ovocných stromov, ale aj repky olejnej (*Brassica napus*), musí včelár jarný rozvoj včelstiev neustále sledovať a náležite usmerňovať. Snažíme sa maximálne využívať pozitívne činitele na urýchlenie rastu hmotnosti včelstva a čo najintenzívnejšie odstraňovať vplyv negatívnych faktorov brzdiacich rast včelstva alebo ich vplyv aspoň tlmit na minimálnu mieru.

Činitele, ktoré jarný rozvoj včelstiev brzdia, môžeme rozdeliť do niekoľkých okruhov:

1. ZLÉ ŽIVOTNÉ PODMIENKY VČELSTVA V JARNOM OBDOBÍ

Včelstvo, ako každý živý tvor, potrebuje pre život a výchovu plodu potravu, teplo, vzduch a životný priestor. Len

pri optimálnom splnení týchto požiadaviek môže včelstvo nielen v jarnom období optimálne rásť. Ak čo len jedna z uvedených potrieb nie je na požadovanej úrovni, má to negatívny vplyv a spomaľuje rozvoj včelstva. Pôsobí tu totiž „zákon MINIMA“. Z toho vyplýva, že sa včelstvo vyvíja a rastie na základe objemu činiteľa, ktorého je v úli najmenej. Raz to môže byť nedostatok tepla (slabé včelstvo nedokáže vyhriať veľký úlový priestor), inokedy nedostatok peľu, prípadne včelstvo si nemá možnosť zabezpečiť vodu (zlé počasie). Aké negatívne následky a dôsledky pre život včelstva má nedostatok medných zásob, je už všeobecne známe. Menej známy je však vplyv vody na rozvoj včelstva.

Včely potrebujú vodu na riedenie medu, prípravu potravy pre plod a udržanie vhodnej vlhkosti vzduchu v úli. Jej nedostatok môže cítelne pribrzdziť jarný rozvoj plodu, že včelstvo vychová menej plodu. To má za následok, že sa liahne menej lariev, a tak máme menej robotníckej zásadnej plati - včely bez vody nemôžu vychovať žiadnen plod. Aj pri dostatku medných a peľových zásob v úli práve voda je regulátorom rozširovania zaplodovaných plôch plástov vo včelstve, teda aj určujúcim faktorom rastu včelstva, a v konečnom dôsledku rozdiel medzi SILNÝM a SLABÝM včelstvom vo včelnici.

Na vývoj plodu má vplyv nielen optimálna teplota v oblasti zaplodovaných plástových plôch a dostatok potravy, ale aj primeraná vlhkosť vzduchu. Nedostatočná teplota zapríčinuje liahnutie degenerovaných včiel až hynutie plodu za chladením. Pri písaní tohto článku a faktore TEPLA si spomínam na jednu myšlienku svojej babky, ktorá stále hovorila: „Každý tvor na zemi chce teplo, nikto nemá

rád zimu a vlhko.“ Je to veta, ktorá má veľkú výpovednú hodnotu.

Nedostatočná vlhkosť vzduchu znižuje množstvo vyliahnutých lariev z nakladených vajíčok. Bolo dokázané pokusmi Doulla (1976), že larvy sa môžu vyliahnúť z vajíčok len vtedy, keď je vlhkosť vzduchu, ktorý je v ich blízkosti, v rozsahu 90-95 percent. Zistil, že ak je vlhkosť vzduchu nižšia, nestaci chorionová tekutina na uvoľnenie choriónu (ochranného obalu vajíčka) z tela larvy pri jej liahnute. Časť choriónu potom na povrchu tela zaschnie a larva odumiera. Uvádzia tiež, že pri 80-percentnej vlhkosti sa liahne len 60 percent lariev a pri 70-percentnej vlhkosti dokonca LEN 4,5 percenta lariev.

Z uvedeného vyplýva, že nedostatok vody v úli nielen znižuje množstvo plodu, ale aj počet vyliahnutých lariev z vajíčok, čo výrazne ovplyvňuje jarný rast včelstva. Preto zásobovaniu včelstiev vodou treba venovať minimálne takú istú pozornosť ako ktorejkoľvek inej činnosti úspešného včelárenia.

2. NEODBORNÉ OBHOSPODAROVANIE VČELSTVA

V tomto okruhu treba za brzdiace faktory jarného rozvoja považovať slabé vyzimované včelstvá, zapríčinené ich prílišným oslabovaním alebo nedostatočným omladením v letnom období predchádzajúceho roka. Nedostatočné zúženie či uteplenie včelstva v jarnom období, nevhodný postup pri rozširovaní včelstva, nedostatok priestoru na kladenie vajíčok a uloženie zásob, to všetko má svoj súvis na dobrý rozvoj včelstva ako superorganizmu v jarnom období.

Slabé včelstvo nie je schopné vychovať žiaduce množstvo plodu ani vytvárať optimálne podmienky pre jeho vývoj. Jeho jedinci s nedostatočnou telesnou vitalitou sa rýchlejšie upracovávajú, skoršie na jar hynú a sotva si stačia vychovať za seba náhradné generácie. Hmotnosť takého včelstva rastie veľmi pomaly.

Neprimerane veľký úlový priestor, po nechaný po jarnom prelete, ktorý včelstvo neovláda, pribrzdzuje rozšírovanie rozlohy plodu a pri kolísaní vonkajších teplôt na jar zapríčinuje znižovanie teplôt v oblasti plodu, čo stáže jeho normálny vývoj a spôsobuje úhyn plodu na okrajoch plodového telesa.

AKO TO ROBÍM JA?

Včelstvá priebežne kontrolujem počas celého zimného obdobia načúvaním cez fonendoskop, prípadne odkrytím uteplivky a nahliadnutím do úla. Pri prvej jarnej prehlidke dôsledne posúdim všetky uvedené faktory a na základe toho pristúpim k danému opatreniu. Napríklad k zúženiu včelstva priehradkou alebo v nevyhnutnom prípade pridanie zavieckovaneho rámkika so zásobami na kraj plodového telesa, ak mám obavy, že včely by mali nedostatok zásob, za zásobami by sa nepresunuli a predpoveď počasia na najbližšie obdobie je nepriaznivá.

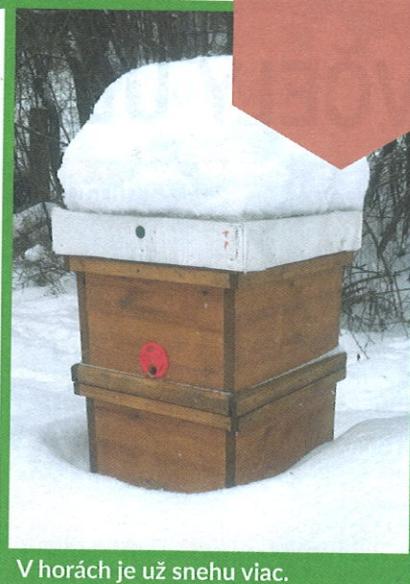
Nedostatok priestoru - voľných buniek - na uloženie prinášaného peľu a nektáru, ako aj produkovaných vajíčok kvalitnej matkou nielen obmedzuje matku v kladení a následne znižuje počet vyliahnutých jedincov, ale podporuje v období neskorej jari aj nežiaduci skorší vznik rojovej nálady včelstva.

3. NEKVALITNÁ MATKA A ZDRAVOTNÝ STAV VČELSTVA

Toto je faktor, ktorý sa ešte zriedka vyskytuje u tých chovateľov včiel, ktorí nevenujú plemenitbe svojej včelnice náležitú pozornosť a nevedú si evidenciu o včelstvách. Stará, telesne chybňa alebo z iných príčin nekvalitná včelia matka nie je v stave plniť požiadavku maximálneho kladenia vajíčok. Ak je včelstvo choré, výpadok jedincov je v jarnom období veľký a vyliahnutý plod sotva stačí nahradíť úbytok prezimovaných včiel.

ZÁVER PRE PRAX

Rozhodujúcou základňou pre optimálny rast včelstiev v jarnom období sú v prvom rade silné, zdravé, prezimované včelstvá s mladými výkonnými matkami, dostatočná krmivová základňa a zdravá genetická konštitúcia včiel. Zárukou mo-

V horách je už snehu viac.

hutného jarného rozvoja včelstiev sú činitele, ktoré jeho rast kladne ovplyvňujú. Ak je vplyv negatívne pôsobiacich faktorov jarného rozvoja znížený na minimum alebo úplne odstránený, potom je celkom reálny predpoklad, že hmotnosť a sila včelstva bude exponenciálne rásť. Len vtedy včelstvo maximálne využije ponúkané zdroje nektáru. Preto si zapamäťajte: „S jedným vojakom vojnu nevyhráš, ale s početnou armádou už áno.“

ING. JÁN VASIĽ | FOTO AUTOR

PONÚKAME:

Kompletne zostavy úlov; izolované nadstavky B10, E10 a ČS (polystyrénová alebo konopná izolácia); neizolované nadstavky B10, E10 a LANGSTROTH; všetky typy rámkov; peľochyty; uteplivky; výklzy; rojnice; úly na odložence; kŕmidlá; oplodniačiky a ďalší sortiment, ktorý nájdete na našom e-shope, alebo priamo v predajni v Krupine.

E-SHOP: WWW.VCELIEULE.SK

FACEBOOK.COM/VCELIEULE

VČELÁRSTVO JOZEF ĽUPTÁK

CENTRÁLNY SKLAD:

Kuzmányho ulica 21, 963 01 Krupina

KONTAKT NA OBJEDNÁVKY:

vcelieule@gmail.com

tel.: 0949 481 838, 0903 759 535

